

PEM 13152-8
Tallinn, 6.11.72

Gagarini 9-8 PR10

Armas härra Rajamaa!

Südamlik tänu Teile ajakirjade eest, mis nüüdsama saabusid! Numbrid lähevad ilusasti reas 27-35, ainult 33 on teel kellegi ära võlunud ja sellepärast ei jõudnud pärale. On ju alati olnud inimesi, kes ei suuda daami võludele vastu panna ja alistuvad. Küllap saatmisel olid kaastegevad Teile abikaasa ja prl. Rutt - ka neile palju tänu nähtud vaeva eest. Minu abikaasal oli ajakirjadest palju rõõmu ja ta ei tea, kuidas saadeti eest tänada, sest ainult tänusõnust on vähe. Kas prl. Rutt ei kavatses Tallinnat külastada?

Kahjuks ei ole veel selgunud J. Käisi tegevus 1940. aastal kursuste korraldamise alal, nii et palun veel kannatust. Õpetajate Liidu arhiiv on hävinud, sellepärast ongi andmete saamine raskendatud. Kuid asjaosalisi on veel alles, ja nende abiga loodan küsimused lahendada võivat. Kõik J. Käisi saadetud kirjad andsin ära, nüüd aga leidsin otamatult ühe postkaardi, mis veel ära andmata. ja mille sisu võiks Teid huvitada. Nii kirjutas ta Põlvas, 12. VI 43 järgmist. "Sain kätte Su postkaardi. Andesta, et ma ei teatanud Sulle käsikirja kättesaamisest. Mõtlesin seda ikka teha, kuid siin maal olen muutunud natuke laisaks kirjade kirjutamise suhtes; käsikiri oli aga tähitud, nii et kaotsiminekut karta ei tulnud. Kui Sul tõesti on võimalus hankida minule "Eesti Kool I", siis ole nii hää ja jätta üks eks. minu jaoks. Olgu, mis ta on, aga tahaksin ikka omada enamvähem kõik eestikeelsed pedagoogilised raamatud. - Aeg läheb siin üsna kiiresti. Kirjutan 2-3 t. päevas, muidugi püüan aidata vennapoega talutöodes, tehes muidugi kergemaid töid. Arst avastas minul südame hüpertroofia ja keelas raskema töö ära. Ei ole küll veelgi erilisi mugavusi, aga linna tagasisõidule praegu veel ei mõtlegi. Enna septembrit igatahes ei kavatses kuhugi minna. Selleks ajaks loomulikult loen Su käsikirja lä-

bi, aga kui vajad teda varem, teata. Südamlike tervitustega

Sinu

Joh. Käis".

Minu käsikiri, millest kirjas juttu, on "Eesti kooli arengulugu 1917-1937". Käsikiri oli 1937. a. paigu lõpetatud, kuid J. Käis soovitas trükkis avaldamise edasi lükata, sest teoskõl oli koolireform, mille tulemusi ta soovitas töösse sisse võtta. Kuid sündmused läksid teist rada ja töö jäi trükkis ilmumata. J. Käis aga luges käsikirja suure hoolega ja tegi selles väga väärtuslikke parandusi ja täiendusi, mis on säilinud. Hiljem aga mul ei ole olnud võimalust küsimuse uueks läbitöötamiseks.

Kui J. Käis teatas, et kirjutab päevas 2-3 tundi, siis oli see küll "Loodusloo metoodika", mille ta ka käsikirjas lõpule viis. Hiljem töötas ta selle veel kord ümber ja kavatses trükki anda, millele aga diskussioon "Kõlitud teoste" üle kriipsu peale tõmbas. Käsikiri on säilinud, aga kas kõik variandid, seda ma ei tea, ei ole ka teda lugenud. Asjatundjate arvates on käsikiri silmapaistev teos meie kehvast metoodilisest kirjandusest. Tuleb tõsiselt kahetseda, et jäi ilmumata, milleks peale eelmainitu ka autori surm põhjuseks oli - küllap ta oleks asja korda seadnud, kui oleks olnud päevi. Seni ei ole leidunud kedagi, kes tema tööd oleks suutnud väärikalt jätkata ja nii jäävadki kasutamata tema suured kogemused ja sügava pedagoogilise mõtlemise tulemused muidugi mitte Eesti kooli kasuks.

Südamlike ja tänulike tervitustega meie
mõlema poolt Teile ja Teie perele
Teie

